

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ № 6

София, 18 ноември 2004 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Неделчо Беров

Членове: Стефанка Стоянова

Маргарита Златарева

Васил Гоцев

Людмил Нейков

Румен Янков

Живан Белчев

Лазар Груев

Мария Павлова

Емилия Друмева

Владислав Славов

Евгени Танчев

при участието на секретар-протоколита Силвия Василева разгледа в закрито заседание на 16 и 18 ноември 2004 г. конституционно дело № 7/2004 г., докладвано от съдията Мария Павлова.

Делото е образувано на 15 юли 2004 г. по искане на главния прокурор на Република България за обявяване противоконституционност на чл. 12а, ал. 1, т. 1 от Данъчния процесуален кодекс, приет с § 10, т. 2 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за Националната агенция за приходите /обн. ДВ, бр.112 от 29.11.2002 г./.

С определение от 21.09.2004 г. Конституционният съд е допуснал искането за разглеждане по същество. Като заинтересувани страни са конституирани Народното събрание, Министерският съвет, министърът на финансите, Върховният касационен съд, Върховният административен съд,

Националната следствена служба, Държавната комисия за сигурността на информацията и Комисията за защита на личните данни.

Според главния прокурор изискването на чл. 12а, ал. 1, т. 1 от Данъчния процесуален кодекс /ДПК/ за мотивиране на искането на прокурор или следовател за достъп до сведения, съставляващи служебна /данъчна/ тайна, пречи да се получат сведения за извършени престъпления и за образуване на наказателно производство. Прокуратурата не разполага с предварителна информация, за да може да мотивира исканията. Оспорваната разпоредба възпрепятства прокуратурата в борбата ѝ с престъпността в данъчната и финансова сфера, пречи да се установи истината по делата, поради което противоречи на чл. 121, ал. 2 и чл. 127 от Конституцията. Твърди се също, че чл. 12а, ал. 1, т. 1 от ДПК е в противоречие с чл. 4 от Конституцията и в колизия с чл. 133, ал. 1 от НПК и чл. 39, ал. 1, т. 7 от Закона за защита на класифицираната информация /ЗЗКИ/. Възражава се срещу опосредяването на достъпа до служебната тайна от съда при трудно осъществими условия.

В становищата на Министерския съвет, министъра на финансите и Наказателната колегия на ВКС са развити съображения за конституционносъобразност на оспорената разпоредба. Според тях нейното действие има за цел да осуети неоправдана намеса в чужда интимна сфера и не пречи за получаване на информация за извършени престъпления и разкриване на истината по тях. Не се приема и твърдението на вносителя за несъответствие на чл. 12а, ал. 1, т. 1 от ДПК с чл. 133, ал. 1 от НПК и чл. 39, ал. 1, т. 7 от ЗЗКИ.

Становища за уважаване на искането са мотивирали Националната следствена служба и Комисията за защита на личните данни. В тях се твърди, че чл. 133, ал. 1 от НПК е универсална разпоредба, която обвързва и данъчните служители. Дерогирането ѝ с чл. 12а, ал. 1, т. 1 ДПК създава пречка за безпроблемното регулиране на обществените отношения.

Не са представили становища Народното събрание, Върховният административен съд и Държавната комисия за сигурността на информацията.

За да се произнесе по искането Конституционният съд съобрази следното:

Конституцията в преамбюла и в чл. 4, ал. 1 определя Република България като правова държава. Тази нейна същност се проявява ярко чрез подчинението на държавните органи и останалите правни субекти на конституционноустановения ред и законите на страната и в признаване и гарантиране на основни права на личността, необходими за нейното свободно развитие. Член 12а, ал. 1, т. 1 от ДПК е в съответствие с принципите, прилагани въз основа на Конституцията в правовата държава. Оспорената разпоредба се отнася за разкриване на служебна тайна по искане на прокурор или следовател. Служебната тайна е вид класифицирана информация – чл. 1, ал. 3 ЗЗКИ. Кои сведения се класифицират като служебна тайна се определя със закон – чл. 26, ал. 3 ЗЗКИ. Сведенията, които представляват служебна тайна по смисъла на ДПК са определени в § 1, т. 1 от допълнителната разпоредба на същия кодекс. Това са конкретни индивидуализиращи данни за данъчния субект, които се съдържат в данъчния регистър, както и сведения за естеството, източника и размера на доходите му, определените и платените данъци, данни от търговски договори и размер на плащанията от и спрямо трети лица, вида и стойността на отделни активи, пасиви и имущества, както и всички други данни получени или събрани в данъчното производство. Данъчният регистър съдържа данни за банковите сметки, производствени, търговски и други обекти и места за осъществяване на дейност в страната и в чужбина, участия в дружества и инвестиции в страната и в чужбина.

Сведенията служебна /данъчна/ тайна се отнасят до личния живот на субектите на данъчно облагане и на лицата, с които те имат правни отношения. Според чл. 8, т. 1 от Европейската конвенция за защита на

правата на човека и основните свободи “всеки има право на зачитане на неговия личен и семеен живот...”. Конституцията на Република България в чл. 32, ал. 1 обявява личния живот на гражданите за неприкосновен. В преамбюла на Конституцията за върховен принцип се признават правата на личността, нейното достойнство и сигурност. Според чл. 8, т. 2 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи намеса на държавни власти при ползване на правото на личен и семеен живот се допуска единствено в случаите предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, за предотвратяване на безредици или престъпления и други случаи. Упражняването на неотменимите конституционни права не трябва да поставя в опасност националната сигурност, обществения ред и други общонационални блага.

Прокуратурата на Република България като осъществява своята функция за привличане към отговорност на лица извършили престъпления и за поддържане на обвинението по наказателни дела, съдейства за защита на конституционните права на личността.

В чл. 121, ал. 2 от Конституцията е закрепен основен принцип за правораздаването – да се осигури установяването на истината. Изброените до тук конституционни принципи не си противоречат, те действат паралелно и осигуряват пълната защита на конституционните права.

Конституцията допуска само такива ограничения на конституционно признати права, които са оправдани от гледна точка на особено значими обществени интереси – Решение № 5 от 1992 г. по к.д. № 11/1992 г., Решение № 7 от 1996 г. по к.д. № 1/1996 г., Решение № 18 от 1997 г. по к.д. № 12/1997 г., Решение № 12 от 2003 г. по к.д. № 3/2003 г.

При упражняването на властнически правомощия, предоставени в защита на субективни права, съществува и опасност от злоупотреби. Съдебната преценка за достъп до сведения, които представляват служебна тайна и включват лични данни, е гаранция срещу правонарушения. За да

може съдът да се произнесе, трябва искането на следовател или прокурор за достъп до служебна /данъчна/ тайна да бъде мотивирано.

От 2002 г. законодателно беше засилена защитата на сведения, до които следва да се ограничи достъпа, поради опасност от засягане на национални интереси или конституционни права на личността чрез ЗЗКИ и Закона за защита на личните данни /ЗЗЛД/. Достъп на прокурори и следователи до класифицирана информация се осигурява само във връзка с конкретно дело и при приложение на принципа “необходимост да се знае” – чл. 39, ал. 1, т. 7 и ал. 3, т. 3 ЗЗКИ. Проверката дали има такава необходимост и за какъв обхват сведения се отнася достъпът, може да се осъществи най-добре от съда. Член 12а, ал. 1, т. 1 ДПК е предназначен да уреди достъпа на следователи и прокурори до данъчната тайна, като същевременно защити правата и законните интереси на данъчните субекти и на други лица, с които те са в правни отношения, срещу обществено неоправдани посегателства. Оспорваната разпоредба не противоречи на чл. 121, ал. 2 и чл. 127, т. 1 от Конституцията, защото не пречат дейността на прокуратурата и установяването на истината по делата. Изискването за мотивиране на искането за достъп не е трудно осъществимо и произтича от принципите на правовата държава.

След постъпване на искането на главния прокурор на Република България и допускането му до разглеждане по същество от Конституционния съд бе приета разпоредбата на чл. 12, ал. 2, т. 5 от ДПК /ЗИДПК обн., ДВ, бр.89/2004 г./, според която достъп до сведения служебна тайна се предоставя “по писмено искане на органите на досъдебното производство и на оперативно-издирвателните органи на Министерство на вътрешните работи за разкриване и доказване на икономически престъпления и престъпления, извършени от организирана престъпна група, както и за защита на националната сигурност, подадено чрез ръководителите на съответните основни структурни звена.” При действието на тази разпоредба чл. 12а, ал. 1 т. 1 от ДПК се прилага само за

останалите видове престъпления, които не са посочени в чл. 12, ал. 2, т. 5 от ДПК.

Член 12а, ал. 1, т. 1 ДПК не е в колизия с чл. 133, ал. 1 НПК. Последната разпоредба се прилага за всякаква информация, докато оспорената норма урежда достъп до служебна информация, поради което тя е специална правна норма спрямо чл. 133, ал. 1 НПК и я дерогира в границите на своето приложно поле.

Член 12а, ал. 1, т. 1 ДПК е в съответствие и с чл. 39, ал. 1 т. 7 и ал. 3, т. 3 ЗЗКИ, защото тези разпоредби урежда условията за достъп до класифицирана информация, а не и реда за предоставянето ѝ. Приложението на принципа “необходимост да се знае” налага да има контролиращ орган в лицето на съда.

Конституционният съд приема, че чл. 12а, ал. 1, т. 1 ДПК не противоречи на чл. 133, ал. 1 от НПК и на чл. 39, ал. 1, т. 7 и ал. 3, т. 3 от ЗЗКИ. Дори да има противоречия между разпоредби в законодателството, те биха могли да бъдат основание за противоконституционност само ако по характер и степен са конституционно нетърпими, защото накърняват конституционни ценности и норми – Решение № 14 от 2000 г. по к.д. № 12/2000г.

Въз основа на изложените мотиви и на основание чл. 149, ал. 1 т. 2 от Конституцията Конституционният съд

РЕШИ:

Отхвърля искането на главния прокурор на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 12а, ал. 1, т. 1 от Данъчния процесуален кодекс, приета с § 10, т. 2 от Преходните и

заклучителни разпоредби на Закона за Националната агенция за приходите /обн., ДВ, бр.112 от 29.11. 2002 г./.

Председател:

Неделчо Беров